

Sermo de spiritu sancto

locis sacris plusq̄ in p̄phanis Dixerūt alij
q̄ oratiōes ecclesie omnes pollute sunt p̄ sy
moniam. Dixerūt alij vt begardi non esse
vocaliter orandū / sed mentaliter tm̄. in q̄
dam libertate spūs quā dicunt non subijci
p̄ceptis diuinis. Sed et errores alios q̄s
omnes denumeret: p̄ter qd̄ redditur ap̄d
deū inefficax oratio quā in fide fieri debe
re tradidit Jacobo. postulet inquit in fide.
Hic late p̄ materia grandis / taz sup fa
cto dñi nostri pape q̄s sup alijs. que p̄ p̄nti
iussus et obediens p̄tereo. Tandem sub
epilogo cōcludētes dicamus. q̄ aduersus
omnes insultus aduersarie p̄tates. aduer
sus scismata errores et scandala spūalis ne
quicie. Aduersus deniq̄ omnes laqueos
quos in via pegrinatiōis nostre abscondūt
supbi / efficacissimū remediū est h̄re comi
tem orōem / fide et spe subnitam et animatā
charitate. Nam hec est victoria que vincit
mūdū fides nostra. a qua dirigit oratio. a
lacer fidelis et volucer nūcius noster ad de
um. cui dicebat fidelis rex Josaphat. ij. pa
lipo. xx. Cū ignoramus qd̄ agere debeam
hoc solū habemus residui vt oculos n̄ros
ad te dirigamus p̄ orōem scz que victrix et
dñā nature est. **S**it igitur nūci⁹ iste (in
tra qd̄ p̄dictū est) Agilis et expeditus bo
nis associatus. patiens et benignus. liber
non seruiliter alligatus. Amicabilis et mo
destus humilis et subditus Nec enī est gr̄a
in x̄po Jesu qui ē deus b̄ndictus in secula

Sermo de spūsc̄to

Spiritus dñi repleuit orbem
terraz Sap. i. Hoc p̄claruz
sapientis eulogiū. hoc in spi
raclūz p̄phanū diuinitus ora
culū / decantat in exultatione
cordis in inbilo vocis / sancta m̄ ecclesia
recolens in ip̄o missarū introitu stupendū
nimis aduentū dñi in orbem terrarū. quā
do apparuerūt aplis dispdite lingue tāq̄
ignis. seditq̄ supra singulos coz̄ spūsc̄us
quo repleti ceperūt loq̄ varijs linguis ma
gnalia dei. put idem spūs dabat eloq̄ illis.
Et o vtinā p̄s celeberrimi p̄s et fr̄es
in eodem spū nūc collecti. vtinā det eloqui
spūs iste dñi / magnalia dei q̄ sua sunt. det
voci sue vocē virtutis. qm̄ ipe cōtinēs oia
sciam h̄z vocis. q̄ inspirati locuti sunt san
cti dei homines. q̄ dedit verbū euangelizā

tibus virtute multa. Non enim vos estis
qui loquimini dicebat x̄pus aplis. sed spi
ritus patris vestri qui loquit in vobis.
Ead. at o vtinā mō sicut olim in eccia pri
mitiua dñi Petrus loqueret apud Corne
liū cadat spūsc̄us sup oēs audientes ver
bū. qz nisi spūsc̄us cordi assit audientis.
ociosus est fmo loquētis ait Breg. at Au
gusti. Carbedram in celo tenet qui corda
docet. Repleat igitur totā domū istā i q̄ se
dētes estis vos apli viri. vos in codē spū
cōcorditer adunati. Adunati in q̄s. Et non
ne cū Maria m̄re Jesu? **A**udebim⁹ ne
virgo sacratissima dicere / te p̄ntaliter hic
adesse. vbi filius tuus n̄ emanuel se teste ē
vbi spūs ei⁹ adest in medio? Ades vtiq̄ et
si nō forte coz̄pali dñi sione q̄s hoc inui
sibiliter agere pōt corpus gliosum p̄ agili
tatis et subtilitatis dotes. Ades spūali sup
nos influxu et intuitu. cōuertens ad nos il
los tuos misericordes oculos. ad quam su
piramus gemēs et flētes in hac lachry
marū valle implorātes aduentū spūsc̄i in
nos et sup nos hodie. mediante te virgo mi
sericordissima. quā iō sanctus spūs nedum
ad sufficientiam vel excellētiā sed ad cu
berantissimā et fontalē redūdantiā im
pleuit vt ipam in nos alios refunderes. qd̄
vt fiat te salutamus exorantes. et exoram⁹
salutātes p̄ illud angelicū. Ave gr̄a plena.
Spūs dñi repleuit orbē terraz. Ad io
cūdistimā hanc et diuinā sapiētis vocem
ad hoc ecclesie carnē amenissimū. ad sono
rissimā hanc suauissimā q̄s tot⁹ orbis
armoniam. sacer iste cetus. ordo iste duo
rissim⁹ / nūquid nō assurgere d̄z in anago
gicos mētis excessus / in secretos cordis in
bilos / cū exultabūdo quoq̄ carnis tripu
dio? Qm̄ hec est dies quaz fecit dñs. exulte
mus et letemur in ea. Et certe dignū est vt i
solennitate spūsc̄i / ois spūs laudet dñm.
laudet et modulifet in organis / h̄ spūali fla
tu replet. pulcra varietate sonantib⁹ p̄ di
stinctiōem donoꝝ meritoꝝ et virtutū qua
si tonidē fistulaz. Itaq̄ brūs ppl̄s qui scit
inbilitiōem laudē et exultatiōem. **F**allos
si hoc nō inēderit p̄fatio q̄ de x̄po d̄: q̄ as
cēdens sup oēs celos sedēsq̄ ad dexterā di
p̄ris / p̄missum spūsc̄m hodiernadie i fili
os adoptiōis effudit. Quāpter p̄fusis gau
dijs tot⁹ in orbē terraz mūd⁹ exultat. Qua
re qz pleni sunt celi et terra maiestatis glie
spūsc̄i. Hinc celū laudib⁹ intonat. mūd⁹

exultans iubilat. gemens infernus ululat. Accipimus in hac armonia / iusticia; p re noze in inferno q̄ gemens ululat. mollē cā tum seu discātū mie in celo q̄d laudib; ito / nat. cōtratenorē vero velut ex vtroq; ppo / sitū / dū hic mūdus exultās iubilat cū ppha dicere. **V**iam ⁊ iudiciū cārabo tibi dñe. Tale nos hodie carmē canere uenit dñi p inauditiū miraculū spūs dñi repleuit orbē terrarū. **E**t animaduertat p̄cor v̄sa bea titudo. qm̄ spūs iste dñi q̄ repleuit orbē terrarū. spūs est huius sacri cōcilij. Brandis plane dignitas admirādaq; sublimitas vt eodē spū vniat formet viuat et vegetet hec sacrosctā sinodus eccliam repñtans. q̄ spū cōnecti dicunt in vnū pater ⁊ fili⁹. S; ve re sic decebat vt xp̄i sponi et ecclie spōse sue esset vnus spūs. **M**aior enī adhesio vel intimior qualis esse pōt. q̄ sponse ad spōsū. Dicit autē Ap̄ls q̄ adheret deo / vn⁹ spūs est cū eo. Deniq; primitiuā eccliam describens Lucas Multitudinis inq̄t creden / tiū erat cor vnū ⁊ aia vna i dño. Quid plu ra q̄rim⁹. cū orauerit prēm q̄ non exaudiri neq̄t. vt credētes in eū / essent vnū. sicut ip̄e et p̄ vnū sūt. Sūt at vnū i spūsc̄to. q̄s q̄ n̄ oīno sūt ad credentes. **H**ic est spūs ille dñi q̄ repleuit orbē terrarū. repleuit sane mor vt in principio fecit deus celū ⁊ terrā. qm̄ spūs dñi ferebat sup aq̄s nō exclusus vl elatus. qm̄ intus fonebat fm̄ aliā translatō nem nō inclusus vel artatus. Neq; enī q̄c / q̄ subsistere pōt q̄d nō repleuit spūs domi ni p̄ cēntiā potētā et pñtiam. Hoc bz arti culus p̄suis cōdemnat⁹. q̄ cā prima sit re / motissima sic q̄ nō p̄pinquissima erroz. Quāuis insup op̄atritatis. sint indiuisa nō quidē ad intra (vt Iohes andree sumit p̄ argumēto p̄cessiōis spūsc̄ti ab vtroq;) s; ad extra. nihilominus cōpleta formatio re rū. mod⁹ et ornat⁹ eaz appriat⁹ spūsc̄to. p̄ q̄to diuina bonitas tanq; cā finalis q̄ prin cipalissima cāz est / mouit ad rerū creatio / nē vt in eis sese diffunderet. Est enī bonuz suūpius diffusiuum. Hinc Job ait. Spi ritus dñi ornauit celos cōcorditer ad psal mist. Verbo dñi celi firmati sunt. Sequi tur. Et spū oris eius oīs virt⁹ eoz. **H**oc vidit diuinus Dionisius qui ordinās no mina dei p̄ respectū ad creaturās posuit bō nū q̄d appriat⁹ spūsc̄to / esse primū nomen dei: et prius collocauit q̄ nomē hoc ens.

Hoc et Plato / et multi poetarū theologi / sub q̄dam inuolucro somniaſse vident dū dixerūt cū virgilio (si bñ memini) Princi / pio celū. **B**ratissima p̄sus hec specula / tio etiā phantiū. p̄scrutari quēadmodū de spūs dñi repleuit orbē. At uero longe grati or diuini or atq; sublimior offert cōsidera / tio si de opib; creatiōis ad recreatiōis opa tiōnē vertit mētis acies. fidei lumine bene collustrata purgataq;. Illic offert celeberrimū solēnitatis. hodiernē mysteriū. q̄ nul lū stupore mirabili. nullū salubritate fru / ctuosius ⁊ efficiat⁹ excogitari pōt. qm̄ spūs domini repleuit orbē terrarū. hoc ē p̄ figu ram quado repleuit hoies orbē terrarū in habitates. cōtinēs s; p̄ cōtento. vel loc⁹ p̄ locato. Quāq; et hoies hm̄i nō i p̄ueni enter dici possint orbēs terraz. multis sili / tudinib; Sed ex hac noiatim / q̄ egredien tes a deo p̄ creatiōem ⁊ recreatiōem; rursus a seipis ⁊ oib; creaturis / in deū qui ē alpha et ō principiū et finis / reuertant p̄ cognitio nē ⁊ amorē. Ob talē vero circulū vl orbē intelligibilem / quis nō recte noiauerit ho mines iustos / orbēs esse? Et quidem terre nos qz cū spiritib; suis h̄ret corpi q̄d terre nū terrā inhabitat. Vel iō certe noiant or / bis terrarū p̄pter virtutis stabilitatem et p̄ mptitudinem obedientie. Firmavit enim de⁹ orbem terre qui nō cōmouebit. ecce sta bilitas. Et de rotis volubilib; ezechiel dicit q̄ vbi erat ip̄er⁹ spūs / illuc gradiebāt. Ec ce obedia. Alludit his Orati⁹ di. de viro sa piente / q̄ est totus teres atq; rotūdus. De niq; sicut hō d̄z oīs creatura / d̄z creaā mū di. d̄z microcosmus sic cū noiare orbēs ter / rarū fas putam⁹. **D**escripsit pulcerrime Boe. p̄dictū orbicularem circulū intelli gi bilem / de egressu creaturaz a deo. et de re / gressu rursus ad ip̄m. dū cecini. Repetunt p̄rios queq; recursus redituq; suo singula gaudent. nec maneryll; traditus ordo. nisi q̄d si n̄ iunxerit ortū / stabilem q; sui fecerit orbem. Cadit rursus in eādē sn̄iam alte ro carmine. Nā in rectos ieuocās itus. fle / ros iterū cogat in orbēs. Que nūc stabilis cōtinet ordo. Dissepta suo fonte fatiscant. Hic est cunctis cōis amor. Repetuntq; bo ni sine teneri. Qz nō aliter durare q̄ant ni / si cōuerso rursus amore refluat cāc q̄ dedit esse. Jō bene diffiniendo inquit Aristote. Bonū est q̄d oīa appetunt. **E**terez vero intelugibiles hoim spūs eo p̄fectior em sui

faciunt orbem quo perfectius atq; diuinius spiritus vite est in seipis. tanq; in rotis. illis prophetis q; plene sunt oculis intus et extra. Intus p; intelligentiam. extra p; corporeas satisfationem. **D**educit hac reductione dominus Bonauē. cardinalis in itinerario suo/mentis in deū quo libello et auctore suo laus omnis terra inferior. **T**alis erat orbis terrarum quilibet ex apostolis et discipulis habitantibus in vniuersa cum mulieribus et Maria matre Iesu. quoniam verificatum est illud domini per Iobelez. Et quod de in nouissimis diebus/effundat de spiritu meo super omnem carnem et prophetabit filij vestri et filie vestre vtriusque notat scriptum. Verificatum est item illud sapientis per themate sumptum. Spiritus domini repleuit orbem terrarum. Cuius repletionis sensibile fuit signum. doctrina linguarum per eundem spiritum collata. de quo pertinens scribitur. Et hoc quod continet omnia sciam habet vocis. Nam eo replente/voce diuersas intonant. fatum dei magnalia. **N**is ita quasi phemaliter et liberaliter elocutis pulsus ad alteriora pergit primo vniuersum velut incidit deum sum quod reuerendissimum preteritum doctorum in copabilem acceptorem meum precipuum dominum cardinalem cameracensem. excusata desidiola vel viciosa positi mutatione. et exiguitate meam releuat a temeraria presumptione. Assignat fuerat itaque eidem. R. p. primo pnis. Accepta uerat. compilaueratque ipse ex integro et iam memorie commendabat. dum febris valida sic eum corripuit. vt in lectum et in medicos decideret. **I**ussit igitur (sunt enim petitiones sue iussio mihi) Iussit vt succederet loco sui. Parui licet impar viribus. non in mea sed in obedientie virtute et in vestre beatitudinis ex parte benignitate. et in affluētissima spiritus sancti bonitate/spem reponens quod iubens pollicitus est. **A**peri os tuum et implebo illud. **O**bedierat qui dixit Os meum apertum. nec frustratus est. quod sequitur et attraxi spiritum. **P**orro nihil ex intentione/quod vel preialitate vel offensionem sonet. pono dicere ne id quod de nullo tempore licet fieri Abunde satis est ad loquendum solennitatis hodiernae misterium gratie. quoniam spiritus domini repleuit orbem terrarum. **E**t bene spiritus domini. non spiritus mundi. non spiritus carnis. non spiritus demonis. qui sunt tres immundi spiritus. quos in Apocalypsa. Iohannes vidit egredientes de ore bestie in modum ranarum. que garrule fordidetur gideque sunt. Spiritus insuper qui non permanet super omnem carnem hoc est carnaliter viuentem quod spiritus est qui viuificat. caro non potest que

que. Spiritus quo degustato desipit omnis caro qui scrutatur etiam profunda dei et omnia diiudicat. **H**ic hodie spiritus repleuit orbem terrarum non qualicumque sed exuberantissima repletionem. **I**nuenit enim spiritus domini repletio multiplex et signanter triplex. **R**epletio sufficientie. qualis est in omnibus spem fidem et charitatem habentibus. Est etiam in puulis baptisatis vel in vtero sanctificatis. quem ad modum Gabriel dixit de beato Iohanne quod spiritus sancto replebit adhuc ab utero matris sue. **A**ltera est repletio abundantie vel excellentie. qualis fuit in beato prothomartire Stephano quem elegerunt apostoli. plenum fide sapia et fortitudine. qualis repletionis participes sunt perfecti et contemplatiui. **T**ertium repletio tertia est redundantie vel superfluentie. qualis in summo christus habuit. qui in ipso habitat plenitudo diuinitatis corporaliter. **P**ost ipsum maria gratia plena. **H**ieronymo. **L**eteris per presertim de marie se infudit plenitudo gratie tota. vt a capite deriuat omnis influxus vitalis et spiritalis per maria quasi per collyrium in cetera membra totius ecclesie. **H**anc plenitudinem repletionem licet differenter. hodie susceperunt apostoli. quoniam repleti sunt omnes spiritus sancto. **T**unc enim spiritus domini repleuit orbem terrarum. **A**d quod ita. **U**t per redundantiam et superfluentiam in omnem terram ereret sonus eorum/et in fines orbis terre verba eorum. **R**epletio neque prima operatur spiritus sanctus in actibus incipientibus et proficientibus. **E**t hec quod bona sufficienter est. **R**epletionem alteram operatur spiritus sanctus in contemplatis et perfectis. et hec melior excellentiorque iudicat. **T**ertiam vero communem spiritus sanctus viris heroicis prepollentibus et exercitatis in vtraque vita actiua scilicet et contemplatiua. quibus non tollit actio contemplationem nec actionem contemplationem prohibet aut refugit. **H**ec est optima repletio superfluentem ac redundantem in alios deriuata. **A**d imitationem angelorum quibus hoc insigne est. quoniam in eis non obsistit theoria iugi misterio. contemplatio seque actioni. **I**nmo vero contemplatione attentam arte primam. qui secundum illam habent exemplariter operari. **E**xemplum de scriptore et exemplari libro et luce. **H**inc in scala Iacob visum sunt angeli ascendentes per contemplationem et descendentes per ministrantem. **E**t quoniam hierarchie et sublimis per latoz deo amabiliu statim exigit repletionem homini perfectissimam et optimam. dicit enim (dicente Gregorius) platus esse actioe precipuus et per amicitiam in contemplatione suspensus. vt sit ambidexter vt dicitur. **D**icamus aliquid de repletionem

k

l

Dicamus aliquid de repletionem
 Spiritus domini repleuit orbem terrarum
 hoc est repletio triplex
 repletio sufficientie
 repletio abundantie
 repletio redundantie
 repletio sufficientie
 repletio abundantie
 repletio redundantie

tali que contemplationem piter et actioez
cōplectit. vbi p̄replatio iā nō inseq̄tur acti
onē. vt in sue adq̄sionis seu generatiōis p̄
mordio. sed ip̄az p̄uenit iformat p̄turit ve
getat roborat dirigit z pficit. Neq̄z enī fal
lūtur q̄ vitā actiuā in duos se cernūt status
aut ḡdus. Quoz alter est p̄ui⁹ ad cōtēpla
tiōem. et hic q̄dē imp̄fect⁹ solicit⁹ anxi⁹ z tur
bidus. iuxta illud. Martha martha solici
ta es zc. In altero aut̄ req̄es q̄dā par z trā
quillitas ex cōtēplatiōis sapide cōdimēto
et ex influxu eius cōtinuo/repit. Ita vt in
spū lenitatis/agit oīa/doceat z corrigat oīa
qz nihil de radice amaritudinis ē in corde
sicut ē dū in spū vehementi conterunt na
ues tharsis. Hic hz veritatē. illud Brego.
Prudentissimū verbū. vera iusticia p̄passi
onē hz. falsa indignatiōem. ¶ Tale habu
isse repletiōem aplm. colligim⁹ ex eplis et
actibz suis. Cōuersatus sum ait inter vos
in omni humilitate lachrymis z māfuetu
dine. scio abūdare. scio penuriā pati. Et te
rū. oībz oīa facit⁹ sum. Qui et sua debet gau
dere in dño semp. et nihil solictos esse. qua
si tristes. sp̄ aut̄ gaudētes. vt sit in aduersis
et p̄spis idē vult⁹ idē anim⁹. quēadmoduz
de Socrate p̄dicabāt.

D De articulo articulo

aut̄ id qd̄ reliquū ē f̄monis. in triplicē cō
sideratiōem. Prīma loquet̄ de mō q̄ p̄ spi
ritūscm̄ cōicat̄ repletiō. sc̄da loquit̄ q̄l̄ sit
ex sp̄ūsc̄i repletiōe cōtēplatio. tertia loque
tur quēadmodū plenitudinē cōtēplatiōis
cōseq̄tur comes actio. ¶ Prīma cōsidera.
¶ Spūs dñi dū replet hoīem incolā or̄b
terrā/ facit hoc nō quadā naturali necē
tate. sed gratuito sp̄ōtaneoz volūtatē. atq̄
libertatis arbitrio. ¶ Docuit h̄ xps q̄. Hi
codemo loquēs dixit. Spūs vbi vult sp̄i
rat. Et apls postq̄ dixerat q̄ diuīdēs ḡti
rū sunt. diuīerās eas subdit. Nec aut̄ oīa
opaf̄ vn⁹ z idē spūs. diuīdens singlis put
vult. Ita qz deus sicut dicit Job lumen te
net in manibz. claudēs et ap̄iens. put vult
q̄ni cui⁹ vult miseret̄ z quē vult indurat. h̄
est induratione p̄mittit. Neq̄z enim q̄s̄di
cere p̄t. Cur ita facis/ etiā si pierit nationes
q̄s fecit. cui est p̄ ratione volūtas. qui oīa
q̄cūqz voluit fecit i celo z in terra zc. ¶ De
fecit ad hui⁹ d̄s̄datōnis imp̄scrutabilē ab
vssū/ oīs penephoz astrologoz ep̄icuroz
ltozoz/ imo z pipareticoz p̄scrutariō. dicē

tium/ vel deū nō esse. vel n̄ curareres extra
se. vel agere necessitate nature sicut solem z
ignē. Quid idcirco mirādū. si deū nō sicut
deū gl̄ficauerūt. neqz grās egerūt si nō spa
uerūt ab ip̄o p̄ orōes al̄ qd̄ suffragiū neqz
p̄ lachrymas. Docet fatū h̄ amile h̄ deliz
iudicabāt. Docet hoc or̄o cathonis apud
salustiū. ¶ Docet aut̄ a n̄re z vere religionis
abhorret traditiōe q̄ toties monet. Venite
adorem⁹ z p̄cidam⁹ añ deū. plo. co. do. Et
iterū. Sa crificiū deo spūs cō. cor zc. Tali
bus enī lachrymarū hostijs placat̄ de⁹. Re
ferē in vita patrū de illo machario anacho
rita magno. q̄ interrogat⁹ v̄bū a fr̄ibz inge
muit dicēs. Plorē⁹ fr̄es plorē⁹ vbi la
crime purgāt p̄ctā. ne illic plorare cōtingat
vbi lachryme exurēt cor pa n̄ra. Impossibi
le enī oīno est nō plorare. dicebat magnus
arseni⁹ aut̄ hic p̄ p̄ntiā. aut̄ illic p̄ d̄natōez

¶ Porro teste ap̄lo. qd̄ orē⁹ sicut p̄p̄ter
nescimus/ sed spūs est q̄ orat ad deū p̄ nob
gētibz inenarrabilibz. glo. orare facit. Ad
quid ita? Admirū vt p̄ pfundā hūilitatem/
reddat aiām/ sūsp̄ius capacē. Sup̄ quē re
quiescet spūs me⁹ q̄rit dñs/ nisi sup̄ hūilē z
quietū z tremētē f̄mones meos. Est autē
humilitas hec. vt hec abyssalis altitudo in
diciozum dei honoretur casto silentio i f̄i
dei simplicitate. quā hz paup̄cula mlr plus
aliq̄n q̄ sapiētes hui⁹ seculi. q̄ perferurato
res maiestatis opprimūtur a gl̄a. sic ocl̄us
nicticoz acis a clarissima luce solis s̄i cerne
re cōtenderit/ retūdit̄ cecaf̄ez. ¶ Cur illum
impleat. illū nō impleat. noli q̄rere si nō v̄s
errare. nō dū impleas/ ora vt impleas. Nā
qui vult esse p̄nceps optimarū dei donat⁹
onū/ optet orōibz reduci. vt in bonoz prin
cipiū. Ipe quidē oībz adest. nō aut̄ oīa ei
assunt. Tunc aut̄ ei assumus cū castissimis
orōibz inuocātes/ reuoluto aio p̄pinq̄mus
No c̄ diuin⁹ dionisius exēplificat de cate
na itelligib̄l̄ p̄tēsa in celū. z de corda nauis
herēte litoribz. p̄ quā nauis ad litus nō lit⁹
ad nauē deducit̄. ¶ Vult igit̄ aliq̄s repleti
sp̄ūsc̄o: Vult existimo Ascēdat exēplo s̄a
ctoz in sup̄iora dom⁹. in cenaculū grande
stratū. hoc ē in apicē mētis sue. claudat fo
res. ostia z fenestras sensuū p̄ q̄s mors ascē
dit. Colligat in vnū vires suas oēs. sedeat
quiescēs. p̄seueret orās. recogitet cū p̄beta
oēs annos suos in amaritudine aie sue cū
spe salutis/ cōsequēde. Sic enī orat cū ma
ria q̄ amarū mare z q̄ m̄ Jesu m̄ salutis

homines paucissimi et ignobiles et iopes replentes mundum euangelio dei quod erat legibus et moribus inueteratis summe contrarium in deis scandalum et grecis stulticia sicut Augustinus et Chrysostomus eleganter exaggerant in confirmationem legis nostre. Hec in quibus omnia et filia miracula si ad sola corporalia respicias videntur esse motui naturali contraria. Si vero naturam copaueris ad gratiam iudicabis naturam ut ancillam gratie sicut domine ordinabiliter paruisse. Ordo quippe qualis alter rectior quam naturalior est quibus ut replente spiritu sancto orbem terrarum noua fiant omnia. nouus rex. noua lex. noua signa noua miracula. In noua signa. immuta miracula petit sapiens. Et in Apocalypsi dicit. Qui sedet in throno. ecce noua facio omnia. Potuerit in longissimum pertrahi. sed positi memor ad alteram me transfero considerationem.

Secunda considera

Spūs dñi dū replet hoīes incolā orbis terrarū nō necessitate sicut dictū est. sed spōtanea uolūtate attollit ipm. ut in arcem contemplatiue pfectionis ascēdat. Ipam si quidē spūs dñi repletiōem cōsequit libera mentis eleuatio sursum ducens. Instar teste Qui. de qua ferunt quod repleta rore et obstructa si ad feruidū solem exposita sit sursum abit. Dystice. ros gratia. Ponderus meū inquit Augustinus. amor meus Illo feror quocumque feror. hoc pfectū amoris ponderus (si nō potius leuitas dicēda est) emergere fac spiritum a turbida fluctuantium fantasia et exundantiū desiderio carnalium tetra caliginē. ut supas liber euadat i auras. ut feratur sup aquas cogitationū uaganantiū et instabiliū. somniōque similiū. ut eruat de tenebris et ymbra mortis. Ubi prius erat uinctus in mendicitate et ferro male consuetudinibus et fomitis originalis. Senserat experimento felici repletiōem hanc spūs dñi sursum a gente ipsa mī Augustini scā monica Hec aliquando in ecclesia sancti Cypriani martiris suscepit sacra cōiem. in qua plenitudo gratie uelut in suo fonte sumit. tum prinus corpore a terra leuato/tales erupit in uoces. Uolemus in celū. uolemus in celū fideles Aqua dum postmodū quereret quid sibi uolūisset hec insolita clamoritas et eleuatio. Ipsa ut erat tora colūbine simplicitatis pie benignēq; rūdit. Et quod uultis. quod queris? Cor meū et caro mea exultauerūt in deū u

num Congruit id quod sequitur Altaria tua domine uirtuti. supple cōtulerūt hanc eleuatiōnem Tale aliqd de scō Thoma referūt cuius corpus etiam cōtemplatio leuabat a terra. Sic in beatis pnie speculis maria magdalena et maria egyptiaca faciū legim? Quid d ipsa nostra iuuēcula tympanistrā Exultauit inquit. i. extra se saltauit spūs me in deo saluari meo. Sile aliqd sentit Augustinus quod deo loquens cōfitebat. Intro ducis me aliquando in affectū quendā inusitata valde. qui si pfiatur nescio quid erit quā ista uita nō erit. sed resorbeor. Hec est ascensio in deū quā petebat quod dicebat Quis dabit mihi pennas sicut colūbe et uolabor req̄scam? Oro que sunt penne tales nisi ipsa cōtemplatio que describit a cōtemplatiuo Richardo. quod est liber mētis intuitus in diuina spectacula cū admiratione suspensus. Uel ut Augustinus ait. Cōtemplatio est ad dei inuisibilia salubriter afficiens animū mentis illustratio uel illuminatio. Uel ut Hug. placet. Cōtemplatio est uiuacitas intelligētie. quod cuncta palam hīs apra uisione cognoscit. Ubi est illud spūs oia seruatur. glo. scrutari facit. etiam profunda dei. Ad quod reducitur illud eccl̄s. Lustrās uisus in circuitu celestium scilicet terrestriū et inferorum pgit spūs. Sequitur et in suos circulos reuertitur. Hoc fit dū p̄riā puritatē defecti uilitatemq; cōsiderat. Hanc cōsideratiōnem sequitur lachrymosa deuotio flāre spūs sancto. Nam flauit spūs eius et fluēt aque. In quibus aquis lacrimarū se lauat. balneat. et baptizat cōtemplantis aia quē admodum dixit ad ap̄los x̄ps. Vos autem baptisabimini spiritu sancto. Et quā nībil ita animam lauat purificat decorat illuminat et leuat sicut intima compunctiōis deuotio. Ad hanc sequitur mentis illuminatio. noua quādam neomenia iuxta illud ys̄a. Nō abscondā ultra faciem meam ab eis eo quod effuderim sup eos spūm meū. Hec aut facies dei plena gratiū que est sol iusticie nulla rōne uideri pōt sine delectatiōe quod dulce lumen et delectabile est oculis intellige sanis uidere solē. Tunc sentitur uirtus et ueritas illius uerbi. Spūs meus sup mel dulcis. Quod senserat sapiens qui iocūdy exclama bat Quis bonus et suauis est dñe spūs tu in nobis. Tūc enī p̄m meliorem mētē n̄fer rōis uirtutem ineffabilē et ignotis ineffabiliter et ignote cōiūgimur ait Dionisi

rationem affectus. Hic moyses mistic dicit gregem viriū suarū in interiora deserti. Hic sedet solitarius et lenat se supra se vbi dñs loquit ad cor eius. Hic dicit petr⁹ bonū est nos hic esse. Et philippus sufficit. et Maria magdalena. Vidi dñm et hec dicit mibi. Hic introducit aia in cellā vinariam vbi bibit ebriam sobrietatē spūs. vbi suspirabūda epithalamii canēs verba dimidiat dilectus meus mibi ait et ego illi. egodormio et cor meū vigilat. Hic obtestatur dilectus de dilecta. Adiuro vos filie hierusalē ne suscitatis vel enigilare faciatis dilectā donec ipsa velit. Vult autē dum pondus amorosum spūalis horologii cadit et mentē percutit vocans et insonans ad opus actiue per dilectione primorū. p quo sit hec tertia et vltima consideratio.

Tertia considera-

no. **S**pūs dñi dñi repleuit hoīem in cor lamorbis terrarū p plenitudinē redūdantie. constituit ipm forte et expeditū ad opera vite exterioris et actiue. **V**idim⁹ hoc in Maria q post susceptā grē plenitudinem in xpī cōceptione. p̄tinens iuit in montana cū festinatōe. mīstratura Elizabeth cognate sue. **R**erundit hoc exēplo arrogās bergardoz stulticia. que in talē se libertatē spiritus ex cōtemplatione mentiunt ascendisse. vt nō amplius teneant diuinis obsequiū pceptis tanq̄ seruilib⁹. Quo cōtra ē illud p̄p̄i. Si diligitis me / mādāta mea seruare. Et p̄fecto tanto esse humilior atq̄ ad fruēdū p̄p̄ior quicq̄ dz ex munere q̄sto se obligatiorē esse aspicit in reddēda rōe. **H**ācū plenitudo legis sit dilectio / signū s̄o dilectiois sit exhibitio opis. q̄ nō diligit ope primū / quō legē impleuit. Proximū attendite nō viciū nō errorē suū. qz q̄ diligit iniquitatē odit aiam opantē cā. **L**eterū legim⁹ moysen postq̄ locutus fuerat ei dñs in montis caligine / q̄ ad ppli tumultuātis regionē descēdebat tabulas leḡ ferēs. et ex cōtemplationis interioris redūdātia. facies eius radiosa cornuāq̄ videbat. Eteniz sicut lapas ex lūine. sic corpus totū ex interna cōtemplatione lucefcit pulcrificat et nitescit. Hic vultus hinc oculi hinc tota corp̄is cōpositō diuinū aliqd sobriū. modestū. serēnū et decōtū p se ferunt / sed velāt faciē hanc hūiles dicētes. Secretū meū mibi. secre. me. mi.

Legim⁹ aplm postq̄ rapt⁹ in tertiu celum audiuerat archana verba que nō licent homini loq̄. postq̄ insup mente excesserat dō et dixerat. Hāc cōuersatio in celis est. hinc talis et tātus regredit ad disponēda cubilia maritorū ad verbera. ad tumult⁹. ad vincula. **U**bi qd amplius miremur nescio. vlt s̄b limitatē in cōteplatiōe. vel humilitatez in actione. vbi deū quodā mō p̄pter deuz deserrēns. cupiebat anachema esse a x̄p̄o p̄p̄lo ad x̄pm trahēdo. **S**cripsit Lbrif. saluberrimū de cōpūctione libz. vbi regem dauid mirat et extollit supra modū / qui tal fuerit in actione regiminis regni / cūz assiduitate cōpūctionis intime cuius voces. iste sunt. Tota die cōtristatus ingrediebar. laudabo p singulas noctes lectū meū. Fuerūt mibi lacryme mee panes die ac nocte. **O**culi mei semp ad dñm. et talia sine numero p psalteriū. **V**erū hoc sibi p̄stabat spūs fortis. quo cōfortari petebat dices. Redde mihi leticiā salutaris tui rē. Sequit p̄tinens ad actiua. Docebo iniquos vias tuas. **V**ellem dare tibi spaciū q̄ serenissimū. r̄ho manoz regē compare liceret in hac laude ipsi dauid. **E**ū nanq̄ labor incredibilis actiue vite iugiter exercet. In quo nihilominus spūm deuotiōis habitare compiū est p colloctiōes deuotas vsq̄ ad cōpūctionem lacrimosam audientū. **H**is oculis vidi et sensi. **E**xultans nūc in spū confiteor tibi pater. q̄ fideliter in actiōe laboranti q̄q̄ pl⁹ intime cōpūctiōis infūdīs. quā nōnullis in ociosa vita / cōteplatiōez hmōi totā sollicitudine industriaq̄ q̄rētib⁹. **I**ra p̄ qm sic hū placitū est ante. **B**ū placituz nō meritū vt nō glorief ante te stulta p̄sumptio ois carnis. sed qui glorief in te glorief. **I**nuenio p̄terea deuoti Bern. desiderū tale q̄ grām p̄dicatiōis seu mīstratiōis sic i alios effunderet. nō vt canale qd p̄tin⁹ sic. cā feces retinēs. s̄ vt cōcha plena superfluens seu fons viu⁹ p̄petua vena scaturiens. qui nec facile turbat. et turbat⁹ p̄tin⁹ ad nitore p̄stinū redit. **A**d quid ita q̄rebat scūs iste. vt nimiz actiō cōteplatiōis grām nō auferret. **H**inc est eiusdē ad frēs documentū q̄ in qualibet actiōe / meminert illi⁹ eccl̄ desistice cōhortatiōis. **S**ursuz corda. cui tam veraciter q̄ frequēter vtiā fieret r̄sio. **H**emus ad dñm. **Q**uid q̄ Anthonius post plenitudinem cōtemplationis in deserto hauste. ip̄ neq̄ ex occurso frequēti s̄m.

Sermo de spiritu sancto

Neq; et circūstantibus turbis dum alexā/
driam quāq; venisset / aliquid turbationis
vel molestie sentire se fatebatur. Hoc mira-
tus est Hilario sed tāta tāq; radicata sta-
bilitate anthoni mens immota manebat.
aut si mouebatur cōtinuo redibat in idip-
sum. Datur exemplū sensibile de acu nau-
tariū / affecta p magnātem. que iugiter redit
ad poli p̄spectū. **H**ac stabilitatem con-
templationis in actione. et actionis in con-
templatione. fuisse crediderim in bris gre-
go. bñdicto et sibi plurimis. Qd de ipsis
ap̄lis atq; discipulis hodierna die factum
nō dubito. Porro de martiribus Laurētio
Vincentio et talibus / venerabilis Richardus
sentit eos in medijs ignibus addiuina suspē-
sos seruētius q̄ fuerant in p̄spis. Hoc so-
nat illa vox Vincentij dū vterq; corpus ma-
china candēs. Ecce nūc in sublime agor et
oēs principes tuos seculo altior o tyzanne
despicio. Qd aut in xpo patiente nō fuerat
dispansatio fuit. p nra redemptiōe Alioq̄n.
delectatio interior / corpeam oēm absorbu-
isset tristitiam. **R**ursum methaphisican-
do cū theologia considero / q; hec spūs dñi
superflūes repletio stabilitatem in spūali-
tate. eo q; a materialitate q̄ fm Arest. male-
ficiū opat ipam magis ac magis purgat et
elōgat. Hinc fit vt crescēte hmoi repletioe
spūs dñi / ipa cupiditatis seruitus lenifera /
vel efficiatur penitus sicut in bris. vt immi-
nuta languescat vt in viatoribus p̄fectis.
Sup addam q; spūs dñi q̄s repleuerit.
dños facit. nō quālibet rerū sed oīs Omnia
nra sunt in dñe ap̄lis. Nā q; spūs dei agunt. hi
filij dei. hi liberi sūt. q; vbi spūs dñi / ibi li-
bertas. q; si filij liberiq; sunt. heredes eos
esse p̄ns est. heredes qdē dei. coheredes au-
tem xpi. Xpm vero dñm esse oim / multipli-
ci titulo q̄s ambigat. Ac p̄inde q̄s negz eū
coheredibus suis oia tribuere abūde ad fruē-
dū vel ad obsequiū. Vot est apli. Scim⁹
qm diligētib; deū oia coopant in bonū. et
sic etiā oia aliena mala. Attendat rurs⁹ hoc
dominiū sup corpus p̄riū. qd obedit p̄m-
pre spūi sic repleto. longe excellētius q̄ vi-
derat Aresto. cuius tñ hec est snia q; in vir-
tuoso oia cōsonant rōni. Datur et ipm do-
miniū sup exteriora in languoribus curādis
io subijciēdis demonibus et generaliter i mi-
rabilib; faciēdis pnt expedit. vel p̄sone fa-
cienti. vel alijs p q̄bus fiunt. sicut ordines
nature iā dicitur q̄re subditū esse. Qd si ita

sensisset Auicē. ponendo mat̄riā extērio-
rem subditam esse rōnali aīe / vbi fundare
nuncur magicā naturalē. tolerabili⁹ dixissz
sed altera fuit intentio sua. **C**olligimus
ex p̄missis q; ad mox mutatiōem notabile
in microcosmo. scz in hoīb; / cūns est muta-
tiōes in macrocosmo hoc est in maiori mū-
do notabiles fieri. sicut in dilunio. sicut in
fulminatione p̄tropolis peccatricis. sicut in
horrendo scelere iudeoz p nece xpi qm sol
obscurat⁹ est. terra tremuit. petre scisse sūt.
Deniq; qd de p̄catio assidua motu suo pos-
sit hoc et Jacobo / et eloq̄a sacra / et miracu-
la crebra testant. Hodiernū inter cetera mi-
racula qd orantibus ap̄lis patratum est.

At qui sollicitat pro

pter hec p̄dicta nōnullos mltiplex inq̄si-
tiōis vel studiositas vel curiositas. **P**ri-
ma questio. **Q**uerit aliq; cur mō sic oli-
signa eos q̄ credūt nō sequitur vt sc̄p̄tes
tollant. vt linguis loquantur nouis et. Rū-
det Greg. in Omel. euāgelij de ascensioe. et
ap̄lis dicēs. q; lingue sunt in signū / nō fides
libus sed infidelibus. **S**ecūda qd. **Q**ues-
rūt qualis illa fuerit linguarū varietas. an
diuersis sonis eadē lingua resonabat. Vel
an idē sonus / se vario mō intelligibile red-
diderit sicut in audientibus erat varietas. **T**er-
tia qd. **A**mplius q̄rūt si donū hoc linguaz col-
latū est mlieribus et marie m̄ri Jesu. sedēti-
bus et orantibus in cenaculo cū reliq; . Au-
get difficultatem dictum apli. qui docere
mulierem nō p̄mittit sed aliud est qd lex cō-
munis vetat. aliud qd priuilegiata seu pri-
uata cōcedit. Itaq; maria ap̄loz fuit apla.
Quarta qd. **A**mplius q̄rūt. si in ap̄lo-
rū eplis erat donū illius latens energia. vt
p̄ legentiū varietate / sese darent intelligi li-
tere / sic lingue. hoc nō optuit. **Q**uinta qd.
Querit amplius. an soli apli daret hoc
mō visibili sp̄m̄ sc̄m. p̄babile est q; sic. q; /
uis Simō mag⁹ oppositū putauerit dicēs
date mihi hāc p̄tate. Et h de simonia gran-
dis possz esse declaratio. s; p̄gam⁹ ad termi-
num. **S**exta qd. **Q**uerit aliq; si hodi-
erna die spūs sc̄i repletio / confirmat ap̄los
nūc doctorifatos sic q; peccare nō possent
vel errare. cū de petro dicat paul⁹ q; rep̄bē-
sibilis erat. q; nō recte ambulabat ad veritatem
euāgelij. S; cedim⁹ rep̄bē-sibilis
tate fuisse venialem nō mortale. **V**ij. qd.

Sed cur hac die pentecostes potius q̄ al-
tera datus est sp̄s sanctus? Ut scz eius ignea
ler noua tunc daretur quando uetus dona-
ta est. **O**ctaua questio. **C**ur p̄cessit re-
pentinus ac uehemens sonitus? Qm̄ solz
hoc sp̄s bonus facere ad humiliationem.
Balignus ex opposito blanditur ad arro-
gantia. **N**ona questio. **C**ur cū aplis
z discipulis cohabitabant mlieres. cum a
sanctis p̄ribus postmodū cohabitatio ta-
lis culpata phitags est? Dentur nūct̄les in
gr̄a cōfirmati. cōcedet̄ z h̄mōi cohabitatio.
Sed hec rara auis est in terris. **X**. q̄o.
Letex quō dicit̄ sp̄s sanctus docuisset
sc̄ipulos oēm ueritatē. cū hoc sit appriatus
filij. cū p̄trea mltas ueritates philosophā-
tium nescisse uideat̄. ut geometriam astro-
nomiam? Rūdent doctores q̄ scriptura sa-
cra p̄ antonomasiā dicit̄ oīs ueritas. In q̄
sup̄ba cōfunditur nōnullor̄ garrulitas.
Endecima questio. **S**olicitat̄ alios
inquisitio de sp̄s sancto. Quorū qualibz moīs
mittitur q̄ uillabit. z quō p̄cedit a p̄t̄ et fi-
lio. z hic de sc̄ismate grecoz plurima. Quō
remissiones peccatoz facit sp̄s sanctus. Et si
detur plenitudo p̄tatis ecclesiastice sine spi-
ritu sancto gratificante seu sine gratia gratum
faciēte. qm̄ hic gr̄adis laqus hereticoz ut
uidem? in hoc cōcilio. **D**uodecima q̄o.
Rursus q̄ z q̄les sunt irremissibiles i spi-
ritu sancto blasphemie. z de distinctōe donoꝝ
iter sea p̄tutibz b̄titudibz z fructibz. xij. q̄o.
Ite p̄ q̄ signa cognoscit̄ aduētus sp̄s sancti
cti in mētē. Quibz insup̄ argumentis seu
regulis p̄bant̄ sp̄s si ex deo sunt. **X**iii. q̄o.
Deniqz si q̄s posset sc̄ire certitudinalit̄
de se ut altero q̄ h̄at sp̄s sanctū cū uideam?
hereticos p̄mptos ad moriēdū plus aliq̄n
q̄ fides catholicos z vñ p̄cedit hoc. **V**i-
det̄ enī q̄nqz in ip̄is hereticis gaudium ad
mortē. sed auidū efferū plenū desperatiōis
z interne cōsolatiōis uacūū. In ip̄is uo ca-
tholicis martiribz gaudiū est charitate cō-
ditū. humile. patēs benignū. plenū speat̄
qz fiducia. interi? suauiter consolante.
Talia magis z magis occurrebāt specu-
latiue tractādā. sed aliud tps z aliū locū ex-
postulāt. **I**pa tetigisse satis fuerit. **F**ini-
amus tādē in orōe z aduētū sp̄s sancti in nos
depcātes dicam? eidē. **U**eni sc̄tē sp̄s. qm̄
in die bona uenim? ad te. reple tuoz corda
fidelū. z tui amoris in eis ignē accēde. qm̄
ignē misit dñs in terrā z uoluit uehemēter

accēdi. ut celestibz desiderijs accēsi. fontem
uite sitiamus z ad ip̄m ueniam? p̄stāte eo
qui est benedictus in secula. Amen.

Qm̄ dies pentecostes dies est iubileus
gratie remissionis z indulgētie. rōabiliter
indulgētiās nūciari solitas denuncio.

Explicit sermo factus corā cōcilio con-
stantiē. p̄ dñm Cācellariū pisicū. In die
sc̄to p̄tē. vij. Julij. Anno dñi. M. cccc. xvi

Incipit tractatus

pauis z valde notabilis eiusdēz magistri
Joh. de gerson de p̄ntibz dñi Jesu uerbis

Uenite ad me oēs qui laboratis
z onerati estis z reliqua
Salutare nobis est fr̄es cha-
rissimi cū omni ueneratione
p̄dicare cū nulla tñ possimus
rōne p̄prehēdere magnū hoc pietatis sacra-
mentū qd̄ manifestū ē in carne z apparuit
in mūdo q̄ uic̄z ihs xpus uenit in hūc mū-
dū p̄ctōres saluos facere z q̄rere qd̄ pierat.
Uenit aut̄ non qualis erat a principio cre-
ator z inder̄ omnīz seculoꝝ. sed q̄lis nob̄
cōgruebat. sicut speciosus forma p̄ filiis
hoim. ita copiosus z diues in mia. sup̄ om-
nes qui inuocant illum. Uenit tanq̄ sal-
uator. p̄ p̄ditis. redēptor. p̄ captiuis. rex. p̄
militibz. dñs. p̄ seruis. diues. p̄ paup̄ibz. me-
dicus. p̄ egrotis. ubi sicut nullū ab infirmi-
tate liberū inuenit. ita p̄ saluatiōe oīm ad-
uenit. Uenit flos floꝝ dup̄ moꝝ. uenie ue-
na. fons pietatis z gratie. patēs domui Ja-
cob. in absolutiōem p̄ctōꝝ z menstruate.
Uenit tanq̄ doctor bon. magister pi. p̄d-
cator ueritatis z mic. mitis z humilis cor-
de. Uenit de solio maiestatis de sinu dī pa-
tris. z qd̄ ibi hauserat de fonte pietatis / h̄
eructauit nobis. **E**t qd̄ hoc eē potuit nī-
si charitas? **I**pa est q̄ sola cōmouit viscera
mie dei nosti / q̄ mitteret nob̄ liberatorem
z p̄pugnatorē qui liberaret nos de seruitu-
te diaboli q̄ opp̄ssi eram? Testat̄ h̄ aplus
ubi ait. **P**ropter nimia charitatē suā q̄ dī-
lexit nos / deus pater fillū suū misit. **I**te z p̄-
prio filio suo nō pep̄cit. **H**ac charitate sua
uigēte dei fili? uenit de celo. hac uigēte su-
sp̄edi se p̄misit in ligno. **H**ac uigēte descen-
dit ut suos educeret q̄ captiui tenebantur i
inferno. **H**anc ip̄se et uerbo docuit. et
exēplo cōfirmavit. et p̄rij sanguinis effusi-
one signit̄. **H**ac significauit z loco. **U**erbo